

Füleki Gábor

Szüret

Magasról csorog le a betelt augusztus végi fény érett-szikrás kévéje az ívesen hajló szőlődomb mélyzöld levélernyőire, mézédessé sűrűsödött szemű fürtjeire. Ottonel. Muskotályos zamatú napsárga csemege, borszőlőnek. És aranyszínű Chasselas (*saszla*), melyet ládába szépen elrendezve illik szedni, a ritkább pirossaszla-sort rakva aranymetszetébe. Termett annyi, mint a rojt. Szüretelőik víg társalkodása lengi be a balzsamos szellő simogatta szőlőt. Ez itt az igazi internet, ez az igazi facebook, blog és fórum. Itt minden információ kicserélődik, mit a kis- és nagyvilágban hallani.

Hatkor érkeztek, szürkületi derengésből ébredő, rőt felhőfényesávós égboltú virradatban, zörgős, traktornyom-barázdás földúton zötyögő kivénhedt, köhögős UAZ-zal, amely tekintélyes kora ellenére is sikerrel birkózott meg gödörrel, pocsolóval, méteres gazokkal. Kedvizzító pálinka után munkához láttak a simogató hajnali napban. Némán nyisszannak a bemelegedő metszőollók, bemelegednek a nyirkos napkeltében még gémbereedett ujjak, alig egy-egy szó hallatszik az álmos határban. Csak a vedrek öblös mélyére engedelmesen pottyanó szőlőfürtök puffanása, meg a ládázó Karcsi szuszogó cammogása hallatszik. Más dűlőkből is szüretkezdő hangfoszlányok szűrődnek át a szőlőbe.

Nyolckor virslis-kolbászos, kenyeres-tejeskávé reggeli hozza meg az üdítő hangulatot, Paska Kati, a gazdasszony jókedéllyel tálal; az asszonyok – az idősebbje még szoknyásan-harisnyásan, a fiatalabbja már cicanadrágban – a tőkék alatt felfordított vedreken, ládákon ülve jóízűen falatoznak, s megindul fürge nyelvük is.

Fél kilenckor ismét csattogni kezdenek a metszőollók, s a társalgás is megiramodik, többszólamú párbeszéddé terebélyesedik. Holnap hajnalban szentkúti búcsúra mennek közülük többen is az egykori piros téesz busszal: minden évben a parókia szervezi ezt; fél hatkor indul. Visszarévednek a tavalyira: csodaszép idő volt, a mise is lélekemelően emlékezetes, s pikánsabb téma is akad: Sipkár Ancsa néni külön összecukható székét vitt magával, pedig Mátraverébély kegyhelye bővelkedik szabadtéri széksorokban.

– Minek viszi azt a székét, köd ellen? – kérdezi az éles nyelvű Bertu Sinci néni.

– Vajon idén is hozza-e? – évődik a testes Szocska Ilka.

Végül Mogyorós Böske néni szájából megszületik a szentencia:

– Fáj a lába, azon tud már csak ülni, mer’ alacsony. Ízületes a térgye.

– Pirke Rozi is jön hónap, a nagyszájú, tavaly is vót, még a buszon is állandóan ötet hallani, a csúnya beszédjít, hacsaknem a többiek énekelnek. Úgy pletykálnak állandóan Zsufka Gizával, zeng belé a busz! – sápítózik a munkában megállva, még a kezét is kövér csípőjére téve Bacsko Mári. Nyiskite Maris éles hangja rádupleáz a szélső sorból:

– Boski Amál úgy tett nekem a múltkor, hogy ő még rájuk is szolt a buszon akkor, hogy: „Nem hagynák már abba? Hát ki kíváncsi erre?”

– Majd Szentkúton leimádkozzák a sok káromkodást! – replikáz rá Sinci néni öblös orgánuma.

Magasan jár már a Nap, megjön ereje, kiélesül fénye. Hajdan október-november jelentette a szüret időszakát, forrósodó éghajlatunkkal azonban az utóbbi évtizedekben szeptemberre, majd augusztus végére tolódott a szüret. Kezdődik a Csabagyöngyivel, az Irsai Olivérrel, folytatódik az Ottonellel, és sorban a többi, Chasselas, Kardinál, Kozma Pálné, Itália, Rizling, Kecskecsecsű, Blauburger, Otello. Kevés sárgaszőlő olyan sokágú, összetett intenzitással zamatos, mint a solymosi. Borvidékek vannak ugyan a mátrainál híresebbek, de mindig az itthoni szőlő csillámló zamatát éreztem a legtökéletesebbnek.

A felizzó nappal nyelvesedik a pletyka is, egyre gyakrabban burran fel önfeledt hahota, érvek és vélemények csapnak össze sisteregve az egymással szemben, a sorok két oldalán álló párok között. A mondanivalók körmondatosulnak, olykor azonban lényegbe vágóan élessé tömörödnek, egy-egy töltelékszóként alkalmazott kedélyes káromkodással fűszereződve.

– A tévében láttam múltkor, milyen ügyesen csinálták a tornászlányok a spárgát! – említi fel Mári néni –, az én ízületeimmel aztán próbálhatnám... Már a buszra is nehezen szállok fel, azok bezzeg úgy hajlonganak, mint a gumi...

– Az kéne azoknak, jönnének ide, kötni a vesszőre tőkére a spárgát egész nap, megtudnák, mi a munka! – tromfol rá az éles nyelvű Sinci néni – ebbe’ ment szét a mi kezünk meg az ízületeink...!

– Meg ezt a sok lusta fránya mai kölyköt kéne ide kihajtani, azok is megtunnák, mi az, dógozni! Nem vóna mindnek ideje innya meg drogozni! – vet fel osztársadalmi problémát Kati gazdasszony.

– Drogoznak, mert mindnek orvos az apja! – érvel rá Sinci néni. – Unatkoznak jódógukba’!

– Meg bedobják a buliban a diszkóport, attól ilyen bolondok mind! – fokozza Nyiski Mariska.

– Ezek-e?! Egész nap csak azt a rothadt mobilt nyomkodják, de köszönni, azt nem tudnak az utcán! Egynek sincs anyja, aki megnevelje! De százezer forintja mindnek van a szigetes koncertjegyre! Spórolni aztán nem tud egy se! Mi lesz ezekből, he...? – mélázik el kifakadása végén a sívár jövőt fürkészve Mogyorós Bözsi néne.

– De milyenek ezek a mai szülők is? – kárál hozzá rozsdás hangján Mári nenő. – Két hete is mutatta a tévébe’, hogy elbarangolt a hároméves kisjány a vasúti sínen, még jó, hogy észrevette valaki, mer’ ha elüti a vonat, má’ rab vóna az anyja...

Nincs mit tenni. Romlott és felelőtlen a világ.

– Hát az öreg Micku Terkával mi van má? Nem látom mostanában az utcán járkalni... – váltja el a témát az eddig csöndbe burkolózó Zsike mama. Szocska Ilka rákap a felvetésre:

– Ó, hát maga azt se tudja? Nagyon beteg lett a múltkor, csudára lesoványodott a májával, besárgút, meg a szívre is műteni kéne. Kampó lesz má néki hamarosan.

– Oszt a családja kicsinál vele?

– Horgyák kórházba, de nem nagyon érnek rá vele foglalkozni. Bevágják majd egy szeretetotthonba, mint a szegény Rinyu Bözsit is tavaly...

– Jó’ van a’, hát ha nem tuggyák gondozni, emelgetni, kicsinájának vele? Én nem akarok majd ám nyűg lenni senki hátán nyócvan évesen! – hevül bele Sinci néni.

– Hát a Getyó Klári jár-e még napszámba, nem tudja? – kíváncsiskodik ollóját csattogtatva Mári néne.

– Jár az, hogyne járna, le se lehetne kötözni! De múltkor is rosszul lett a szőlőbe a horolástól, egyszer úgy hozzák majd haza a tőke alól! Nem száz-as már asse... – harsog újra Sinci néni.

– Én egyszer jól összevesztem vele, letagadta, hogy kölcsönt adtam neki, úgy felidegesített, az íz egye meg a fejit, azóta se szólunk! De egyszer még higgadtabb környezetben megmondom neki a magamét! – pöfög az emléktől dühösen Margit nenő.

– Nekem ez nem újság, jóasszony! – kiabál egyetértően át hozzá a szélső gordonosból Ilka. – Nekem kertszomszédom, oszt áthorojja a földet a telekhatáron őhozzá! Hiába magyarázom neki, meszesedik már annak is az agya...

– Olyan akkor, mint Sike Mari, mondom neki a múltkor, szát fel a buszra, hova megy avval a nagy hátyival? Aszongya, a lányához, Nagyfügedre, átszáll majd Gyöngyösön a buszra. Mondom neki, a maga lánya nem Fügeden lakik, hanem Vécsen! Az istennek se tudtam megértetni vele. Valami baja van már annak is, elme... – von sorspárhuzamot Pinte Julcsa hangvihara.

- Oszt elment Mari Fügedre? – kérdi Katus asszony.
- El, oszt állítólag ott járkált a faluba’, végül a rendőrség hozta haza, mer’ szótak ott a népek, hogy fel-le kódorog egy idegen asszony az uccán...
- Baj, ha mán valaki így van... csak az eszünk el ne menjen vénségünkre! – sopánkodik Zsike mámi.
- Jó lenne, ha tudnánk, mi lesz velünk! – sóhajt fel megállva Nyisमारiska.
- Nem tuggya azt senki előre! – torkolja le Márcsi kedélyesen. – Vagy az eszed megy el, vagy rákot kapsz! Annyi rákkeltő anyagot mutogatott most is a tévé, hogy miket tesznek bele az élelmiszerekbe, azt se tudjuk, mit eszünk meg. A biók meg drágák...
- Ha belém jön a dög, úgysis belém jön! Ne egyé’, ne igyá’ semmit, oszt akkor majd örökké élsz! – vonja le az örökérvényű konzekvenciát Sinci késélesen. A vitát praktikus kérdés szakítja meg, Kata gazdasszony vág közbe:
- Ki akar inni? Megyek vízér’!
- Nekem hozhatsz!
- Nekem is, szódát!
- Jó híves, mer’ az árnyékba tettem! – fűzi hozzá Katus asszony.
- Jólesnek a kortyok. Pinte Julcsa megjegyzi:
- Zsetri Panna meg balonokba’, üvegekbe’ vizet tart a szőléjébe, nem kell otthonról hoznia!

Ebédszünet

– Oszdt egész nap azt a lúg vizet issza? – repül rá Sinci néne. – Meg is érdepli...

– Legalább nem hútyi ki a torkát, süsd meg... – bukkan fel Mári néniből a nevetés.

– Asszonyok, most már vége a szép szőlőnek, a többit már zsákba szeggyük! – adja ki a parancsot a gazdaasszony. A puttonyozó Csóka Karcsinak is könnyebb így már a dolga. Haladnak is szépen, déli harangszóra jóval túlhaladnak a dűlő felén.

Ebédhez terítenek. Kolbász, kenyér, főtt virsli, tőtés, lecsó és savanyúság kerül elő a szatyrokból. Jóízűen falatoznak ismét a szőlősládákon. Tizenkettő húszkor az ügybuzgó Mári néni már ültéből metszegetni kezdi a tőkéről a keze ügyébe eső fürtöket, pedig fél egyig tart az ebédszünet.

– Nédd a Marit, mán szedi, mint a motolla – sustorognak Sinciek a tulsó oldalon. Hamarosan aztán követik is példáját: mindenki munkához lát.

– Hű, de ritka itt, megugrunk!

– Ritka szép, az biztos!

– Van, akinek már szüretelőgép szedi a szőlejt, láttam a múltkor, hogy megy a soron az a nagy gép, ketten ülnek a tetején, tíz perc alatt kiérnek a dűlőn, mi meg egész nap szedjük – újságolja Julcsa asszony. – Biztosang ócsóbb, de az ám csak leszíjja a szemeket, a csutkák meg rajta maradnak a tőkén, láttam utána, hogy ára jártam. Lészőlő lesz abból...

– Jól mondja! Csak ez a jó hát, ahogy mi szedjük! Ahogy mindig is vót – összegzi Ilka a tanulságot.

– Szedjenek szőlőt még maguknak is! – javallja Katus asszony.

Szednek is, haladnak is iramosan, kettőre kiérnek a dűlőn, melyet árnyas, vén diófa zár.

– Na, ezt a tőkét kerestük! – kiált fel Zsike mama.

Negyedik fordulóra érkezik már az UAZ a sofőr Tatka Pista bácsival. Pakolódnak fel a szőlősládák hátul a platóra, míg a kocsi araszolva, megmegállva a sorok között komótosan döcög. Közben az asszonyok vedrekbe, ládába vizet öntve elmosás jó munkát végzett, szőlőlétől ragadós metszőollóikat, érdes-bütykös öreg kezüket. Visszadöcögve a sorokba összeszedik batyujukat, szetterüket a tőkék alól, van, aki a szomszéd szőlőbe osonva guggolva még pisil egyet. Záróra.

Elszámolás következik, a nap hivatalos berekesztése – mindenki megkapja jogos napszámját és a maradék ételcsomagot Kati gazdasszonytól.

– Szép időnk volt máma, hál'Istennek megúsztuk eső nélkül, pedig ten-nap nagyon mondta! – összegez Márka néne.

– Tavaly én megáztam Boksárék szüretjén, oszt csuromvízben is szedni kellett! – mereng vissza Bözsi néni.

– Nekem oszt mondhatná akárki, én nem áztatom magam senki kedvi-jér’, hogy utána hetekig táppézen legyek! Mentem vóna haza! – mondja ki a végszót Sinci néni.

– Mi megyünk a tanyára mérni! – kiált végül közbe a gazdasszony, felkapaszkodva a szőlővel teli járműre. – Még egy személy befér! Ki jön velünk?

– Én ára lakom! – csap le rögtön Sinci asszony az ajánlatra.

– Gyűjjön akkor!

Sinci néni felkászmalódik, hátyiját is bedobja a lábához.

– Na, Isten áldjon mindenkit, köszönjük! – búcsúzik a gazdaasszony.

– Sziasztok! Jó utat! – kiabálnak letről a többiek.

Ajtók csapódnak öblös bádoghagon, a roskadásig pakolt kiskocsi felpöfög, kigördül a gordonosból, lassan zakatolva eldülőngél a göröngyös vájatútban a lassan hazafelé ballagó, trécselő asszonyok mellett. A szőlődomb érett sorsával betelten, szellőmozgatta, terhétől megkönnyebbült venyigéivel integet utánuk a kora délutáni arany verőfényben.

Szőlők a Nagy-Málon